

Vicky Halls

Kattengeheimen

1

Het nieuwe poesje

Annies verhaal

Annie was niet mijn eerste kat maar wel mijn allereerste kitten. Zoals bij de meeste dingen in mijn leven hanteerde ik met betrekking tot het leren van iets een ‘maar-meteen-het-diepe-in’-benadering en vond dus een goed aangepast poesje uit een liefdevol tehuis gewoon te gemakkelijk. Het zou toch een veel grotere uitdaging zijn en een veel nuttiger effect hebben als ik ook nog surrogaatmoeder moest spelen? Op het moment dat Annie in mijn leven kwam werkte ik bij de dierenbescherming, bij een op eigen initiatief van de plaatselijke bevolking gesticht asiel waar het altijd druk was. Ik weet nog precies dat op een ochtend een meneer binnenkwam die stevig een oude trui tegen zich aan hield waarin het een of andere diertje verstopt zat. Het was voor ons iets heel gewoons om van alles, van zeemeeuwen tot slangen, aldus binnen te zien komen en we wedden er vaak om wat er in het kledingstuk zou zitten. In dit bepaalde geval waren dat zo’n duizend vlooiën waar een piepklein tien dagen oud zwart-wit katje aan vastzat. Het stumpertje liep gevaar het loodje te leggen, leeggezogen als het werd door al die bloedzuigende parasieten waar het gastheer voor speelde, dus was het allereerste wat ik moest doen daar zo veel mogelijk van te verwijderen en het diertje warmte te verschaffen, plus voeding in de vorm van kattemelkpoeder met water. Annie het Weeskind (ook wel kortweg Annie) was in haar dooie eentje ergens in het veld gevonden en die aardi-

ge meneer had nog een flink eind met haar naar ons toe moeten rijden. Mijn baas op het asiel, Rex, vond het een goede oefening voor mij om haar groot te brengen. Achteraf sta ik ervan te kijken wat een zegen onwetendheid kan zijn, want ik had echt heel weinig idee wat een enorme verantwoordelijkheid het is om een piepklein nieuwe katje van een goede blauwdruk voor het leven te voorzien. Ik had het per slot van rekening ook veel te druk met haar aan het ene uiteinde te voeden en aan het andere de noodzakelijke lichaamsfuncties te laten verrichten met behulp van warm water, een watje en een zekere hoeveelheid zachtmoedige overreding. In die tijd deelden we onze woning met een bejaarde kater met de naam Hoppy (je zult hem later nog ontmoeten), die de leiding over het huishouden op zich had genomen tegen het vorstelijke loon van een lekker warm plekje bij het vuur en een onbegrensde hoeveelheid *garnalen*. Hoppy bleek van onschatbare waarde bij Annies opvoeding en verzorging toen we zijn uitzonderlijke vaderinstincten ten opzichte van het nieuwe huisgenootje ontdekten. Hoppy nam al gauw de toilettering en het bibswassen van mij over (toen had hij me echt voor het laatst in mijn gezicht mogen likken) en toen Annie groter en actiever werd, werd hij haar privé-schommel en speeltoestel. Ik zie nu nog voor me hoe hij er waardig bij probeerde te blijven kijken als een klein zwart-wit poesje als een exotisch sieraad aan zijn ene oor bungelde.

Zelf babypoesjes grootbrengen

Babypoesjes zouden idealiter niet door mensen grootgebracht moeten worden, maar soms is het de enige manier om weesjes of door de moeder verstoten kleintjes in leven te houden. Het zou beter zijn als je een surrogaatmoeder zou kunnen vinden met een nestje van ongeveer dezelfde leeftijd, aangezien deze dikwijls andere kittens accepteren en grootbrengen alsof ze van henzelf zijn. Bij het ontbreken van een kattengezin rust de verantwoordelijkheid om het dan maar op zijn janboerenfluitjes te doen op de schouders van de mens. Het grootbrengen van een weesje of verstotene kan vaak tot problemen leiden omdat dit dan vanzelfsprekend niet kan leren omgaan met andere katjes van dezelfde leeftijd. Jongen katten leren ook veel van hun moeders. Ze kunnen bijzonder veel opsteken door observatie en imitatie en leren op die manier

veel nieuwe gedragswijzen aan door te kijken hoe een andere kat het doet. Ik vraag me af wat ze leren door ons bezig te zien? Een solitair opgegroeid poesje kan in zijn latere leven allerlei sociale vaardigheden missen en dan moeilijk met andere soortgenoten uit de voeten kunnen. Annie leek het ook vaak niet goed aan te pakken wanneer ze toenadering zocht tot mijn andere katten en dan een draai om haar oren kreeg voor haar moeite.

Ook vertonen door mensenhand grootgebrachte katten als ze volwassen zijn verontrustend dikwijls agressief gedrag. Onderzoek duidt erop dat dit zou kunnen liggen aan het speenproces en het feit dat veel mensen hierbij het gedrag van de moeder niet precies na kunnen bootsen. Wanneer het poezenjong vast voedsel begint te eten gaat het regelmatig nog eens naar haar moeders melksalon terug voor een afrondend slokje. Soms vindt de moeder dat goed en soms ook niet, en brengt zo het jong een belangrijke levensles bij. Frustratie! Je krijgt niet altijd wat je hebben wilt en dat zul je moeten leren accepteren zonder te gaan schelden en stampvoeten. Als dit proces niet helemaal volgens plan is verlopen doordat een mens en een poppenflesje of melkspuitje de moederrol overnemen, kan de toestand problematisch worden. Dan kan de volwassen kat iedere keer dat hij niet krijgt wat hij wil, niet even in het handboekje 'omgaan met frustratie' opzoeken omdat hij dat toevallig als jong nooit geleerd heeft. Dit kan tot pijnlijke en teleurstellende resultaten leiden.

Afgezien van de praktische eisen die er aan een surrogaatmoeder worden gesteld komen er nog vele andere dingen bij kijken. Wanneer je ziet hoe snel een poesje binnen enkele korte weken zowel fysiek als qua gedrag groeit, kun je je haast geen veeleisender en belangrijker rol dan die van 'moeder' voorstellen.

De vroege ontwikkeling

Sta er eens even bij stil hoe snel een jong poesje zich ontwikkelt.

De eerste twee weken

Kittens zijn de eerste twee weken van hun leven zeer beperkt in hun reacties en voor hun blote voortbestaan volledig afhankelijk van hun

moeder. Ze reageren op haar warmte en haar aanraking, en bezitten een krachtig instinct om via de geur op zoek te gaan naar een tepel. Kittens ontwikkelen vaak een voorkeur voor één bepaalde melkbron, daarbij geholpen door hun scherpe reukvermogen. Op deze leeftijd zijn ze betrekkelijk immobiel en maken alleen via trage peddelende beweginkjes heel korte reisjes om hun moeder heen, binnen het nest. Tot zo'n drie weken lang is de moedermelk de enige voeding die ze krijgen. Het zogen gebeurt geheel op initiatief van de moeder. Ergens tussen de zevende en de tiende dag gaan gewoonlijk de oogjes open, hoewel tussen de tweede en de zestiende net zo normaal is. Ook beginnen na zo'n twee weken de tandjes door te komen, om de kleintjes op spannender maaltijden voor te bereiden.

Vanaf drie tot vier weken

Tijdens de derde en vierde week gaat het gezichtsvermogen van de poesbaby's een rol spelen bij het vinden van hun moeder, en gaan ze niet meer alleen op haar warmte en geur af. In de derde week beginnen ze een beetje rond te waggelen en als ze vier weken zijn, kunnen de kleintjes al een redelijk stukje van het nest weg wandelen. Rond deze tijd beginnen ze de fysieke oriëntatie in de ruimte te ontwikkelen waardoor ze zich bij een val halverwege in de juiste positie kunnen draaien (zo'n nuttige techniek voor alle ondernemende katachtigen). In het wild levende katten beginnen hun jongen vanaf vier weken na de geboorte levende prooi te brengen en ze te laten experimenteren met het spelen en consumeren van prooidieren. Vier weken is ook de leeftijd waarop jonge katjes normaliter vast voedsel beginnen te eten (of er althans doorheen lopen om aan de geur te wennen).

Vanaf vijf tot zes weken

Vanaf de vijfde week zwermen de poesjes door de kamer uit, waarbij ze ook af en toe even ziet rennen, en met hun zesde week bewegen ze zich al bijna als minivolwassen dieren. Tijdens het speenproces gaan de kleintjes steeds meer zelf het initiatief tot even een slokje melk bij moeders nemen, waarbij ze niet altijd op haar instemming kunnen rekenen. Tegen deze tijd kunnen ze zelf 'op het potje' en hoeft hun moeder niet langer hun perineum te likken om ze te helpen plassen. (Dat is het moment waarop je de zindelijkheidstraining absoluut in orde moet zien te krijgen.)

Vanaf zeven tot acht weken

Nu beginnen kittens al volwassen aandoende reacties op bedreigende sociale prikkels te vertonen. Net als mama rennen ze weg, verstarren ze of vertonen ze agressief gedrag in reactie op enge dingen, geluiden of geuren. In de zevende week na de geboorte is het spenen wel zo ongeveer voltooid.

Na de negende week

Gecomplieerde motorische vaardigheden, zoals over een smalle schutting lopen en halverwege omkeren hebben nog enige tijd nodig en zijn misschien pas tien tot elf weken na de geboorte volledig aanwezig. De gezichtsscherpte blijft van de twaalfde tot zestiende week toenemen. Geslachtsrijp kunnen katten al vanaf hun zesde maand zijn (soms zelfs nog eerder), en ze zijn in sociale zin uitgerijpt ofwel volwassen, ergens tussen de anderhalf en vier jaar. En voilá! Het kleine poesje is binnen twee korte jaren een grote poes geworden.

Sociaal spel

Sociaal spel met nestgenoten speelt een rol bij de ontwikkeling van latere sociale vaardigheden. Kittens die geen broertjes of zusjes om zich heen hebben gehad gaan uiteindelijk wel sociale bindingen aan, maar zijn over het algemeen trager met het aanleren van sociale vaardigheden dan normaal opgegroeide kittens. In hun eentje opgegroeide jonge katten leren ook niet zich bij schertsgevechten in te houden als hun aanvalletjes op mensenhanden in plaats van op nestgenoten gericht zijn. Een mens kan de grenzen van aanvaardbare niveaus van fysieke agressie onmogelijk zo goed aangeven als andere kittens.

Sociaal spel treedt tegen de vierde week op en blijft intensief bedreven worden tot de twaalfde tot veertiende week, waarna het begint af te nemen. Sociale schertsgevechten kunnen soms flink uit de hand lopen, vooral tijdens de derde maand. Het spelen met voorwerpen ontwikkelt zich rond de tijd dat de moeder levende prooi in het nest introduceert en de kittens beginnen rond zeven tot acht weken na de geboorte de oog-klauwcoördinatie, te verwerven waardoor ze kleine bewegende objecten kunnen manipuleren.

Het sociale spel imiteert competitief sociaal gedrag evenals het gedrag bij de jacht. Er bestaan echter geen aanwijzingen voor dat het klei-

ne poesje door het spel als volwassen kat een betere jager wordt. Dit laatste lijkt eerder te maken te hebben met het observeren van de moeder, ervaring met prooidieren in de vroege jeugd en mogelijksterwijs concurrentie tussen nestgenootjes bij de confrontatie met prooidieren. Onafhankelijk van vroege invloeden worden de meeste katten competente jagers, zij het met een bepaalde voorkeur voor het soort prooi.

De ontwikkeling van de kattenpersoonlijkheid

Iedereen die katten om zich heen heeft zal weten dat ze allemaal hun eigen unieke karakter hebben. Het leuke van mijn werk is dat geen twee katten of problemen hetzelfde zijn. Volwassen katten en kittens leggen een aanzienlijke variatie in toeschietelijkheid jegens mensen aan de dag, of ze die nu kennen of niet. Zelfs kittens uit hetzelfde nest kunnen in dit opzicht verschillen. Als je bijvoorbeeld een groep van zes jonge poesjes een tijdje in de gaten houdt, zal weldra duidelijk worden dat er eentje schuw is, twee vrij veel zelfvertrouwen uitstralen, eentje op onderzoek uitgaat en van allerlei in de kamer omgooit, en de laatste twee ronkend als motormaaiers menselijk gezelschap opzoeken. Door deze andere manier van reageren op dezelfde situatie krijgt elke kat zijn eigen unieke persoonlijkheid.

Het belang van vroege socialisatie

De poezenpersoonlijkheid is het product van zowel genetische als milieu-invloeden. Genen 'programmeren' een individu om onder bepaalde omstandigheden op een bepaalde manier te reageren. Daarna beslissen zaken die het individu in zijn leventje heeft meegemaakt mede of die bepaalde reactie ook daadwerkelijk tot stand komt en in welke mate. De belangrijkste gedrags- en emotionele ontwikkeling vindt op zeer jonge leeftijd plaats. Men gaat ervan uit dat de sensitieve periode tussen de twee en zeven weken na de geboorte ligt. In deze tijd vormen de kittens door positieve ervaringen met mensen en andere soorten de mogelijkheid tot het aangaan van een sociale binding met alles vanaf kippen tot aan chihuahua's. Dit proces wordt aangeduid als 'vroege socialisatie' en de verantwoordelijkheid ervoor ligt bij uitstek bij de fokker. Jonge poesjes zouden eigenlijk niet voordat ze twaalf weken oud

zijn naar een nieuwe eigenaar moeten verhuizen. Hierdoor krijgen ze de kans zo veel mogelijk met hun moeder en broertjes en zusjes op te trekken, van wie ze ontzaglijk veel kunnen leren.

Naar deze gevoelige periode is uitputtend onderzoek gedaan, evenals naar de hoeveelheid en het soort fysieke contact waardoor de kittens de best mogelijke start krijgen. Uit die onderzoeken is naar voren gekomen dat door fysiek contact met een aantal verschillende mensen tijdens deze periode jonge katjes later mensvriendelijker worden. Positieve blootstelling aan onbekende dingen in de omgeving zoals geluiden, kinderen, honden, verschillende locaties en zelfs autoreizen zullen het individu beter toegerust maken voor zijn toekomstig bestaan. Zou jij, rijdend naar de dierenarts onder gekrijs uit de kattenmand gecombineerd met de bedwelmende geuren van angstdiarree, niet willen dat je je kat als 'peuter' aan autoreizen had laten wennen?

Terwijl de eigenaar gewoonlijk niets over de periode tussen twee en zeven weken na de geboorte te zeggen heeft gehad, is het nog steeds van belang om het poesje van drie maanden zo veel mogelijk met allerlei zaken kennis te laten maken, aangezien lessen en positieve associaties op iedere leeftijd te verwerven zijn, zolang de geschikte genetische 'blauwdruk' maar aanwezig is.

Persoonlijkheden

Je kunt karakter en persoonlijkheid op allerlei manieren wetenschappelijk onderverdelen, maar er zijn twee basismodellen: 'prikkelgevoelig en reactief' en 'traag en rustig'. Variaties in prikkelgevoeligheid en sloomheid kunnen goed aan overgeërfde verschillen te wijten zijn, zoals verschillen in de hoeveelheid adrenaline die bij de confrontatie met een uitdaging vrijkomt. (Katten hebben een instinctieve 'vechten of vluchten'-reactie op gevaar en deze wordt gevoed door het vrijkomen van adrenaline die bloed in de spieren pompt, dat hiertoe wordt weggehaald uit plekken waar het nu even niet zo nodig is, bijvoorbeeld in de darmen.) De variatie in reageren laat zich prachtig illustreren aan de hand van een klein experiment, als je een keer voor de televisie zit. Beweeg je voet vlug over het tapijt heen en weer, een klein stukje maar. Als je kat nu de lucht in schiet is hij 'prikkelgevoelig en reactief'. Als hij nog steeds op zijn rug ligt te snurken is hij 'traag en rustig.'

Bepaalde rassen worden dikwijls aan de hand van hun temperament

omschreven. Zo wordt van bijvoorbeeld Siamezen gezegd dat ze gezellig, aanhankelijk, sensitief en luidruchtig zijn. Ze willen ook nog wel eens wol eten, proberen de aandacht van hun baasje te trekken door deze met urine te besproeien, en hun vacht uit te plukken, maar dat is een ander verhaal. Burmezen zijn per traditie assertief en extravert met een neiging tot agressiviteit en sterke territoriumdrift, en de Pers is een goedgezak met een flinterdun idee van zindelijkheid. Zulke kwalificaties moeten wel inhouden dat deze eigenschappen erfelijk zijn. Met betrekking tot gedragskenmerken moet worden gezegd dat dit persoonlijke waarnemingen zijn, gebaseerd op de gevallen die ik de afgelopen tien jaar heb gezien, en geen kleinerende opmerkingen over drie van de populairste (en allerleukste) rassen die er zijn!

Een nieuw poesje – stof tot nadenken

Ik zou katteneigenaars in de dop nooit willen aanraden te beginnen met zo'n moeizaam karwei als zo'n poesje van twee weken, maar je kunt vele maanden dikke pret hebben wanneer je een oudere kitten in huis neemt. Je kunt natuurlijk zonder veel planning, vooroverleg of voorbereiding naar een dierenwinkel, fokker of asiel gaan en je een poesje anschaffen. Maar aanbevelen doe ik het niet! Ik zou het heel leuk vinden beginners oog te kunnen bijbrengen voor de genoegens van een kat in huis, maar de relatie tussen kat en eigenaar is er een die goed moet worden overdacht en waar je plannen voor moet maken, om er alles uit te halen wat er in zit en veel voetangels en klemmen te vermijden.

We gaan er bijvoorbeeld meestentijds gewoon van uit dat alle katten binnenshuis zindelijk zijn en dat je dus niet om de zindelijkheidstraining heen kunt. Hoewel de meeste katten hun leven lang voorbeeldig zindelijk blijven, heb je er altijd die zogezegd naast het potje blijven pieksen. Soms ontwikkelen deze een voorkeur voor daarvoor niet echt geschikte plekken en als zo'n plek jouw ganzenveren dekbed is dan weet ik wel zeker dat je al het mogelijke zult willen doen om de beweegredenen van je kat te begrijpen en zijn toiletgewoonten vanaf de eerste dag in orde te krijgen.

Daisy en Puff – de zindelijkheidstraining

Het geval dat ik nu ga beschrijven was om diverse redenen enig om te doen. Het illustreert hoe vreselijk iets fout kan gaan en toch met het juiste advies betrekkelijk snel kan worden rechtgezet. Het was ook een van die weinige gevallen die ik ooit onder ogen heb gekregen waarbij het om leden van dat fantastische ras der Abessijnen ging (In mijn ervaring gedragen die zich altijd onberispelijk). Ik vond het huis op zich al schitterend. Wat mag ik toch graag rondwalen in de huizen van de rijken en beroemden dezer aarde! Het was een prachtige, elegante woning in centraal Londen die zich over zes verdiepingen uitstrekte. In het souterrain waren ettelijke woonvertrekken ondergebracht en op de begane grond bevond zich de keuken annex informele eetkamer. De andere vier verdiepingen herbergden formele ontvangstruimten (jeetje, in sommige ervan mocht zelfs ik niet binnen), slaapkamers en badkamers. Ik herinner me nog dat ik die dag flink wat lichaamsbeweging heb gehad door al het trappenlopen bij het in ogenschouw nemen van de schade die op de diverse verdiepingen was aangericht door dat allergeeftenste vocht – kattenurine.

Daisy en Puff waren twee allerliefste en aanhalige Abessijnse poesjes. Ze waren zusjes, zo'n vijf maanden oud, en op de leeftijd van twaalf weken door de familie gekocht als speelgenootjes voor hun jonge kinderen. Onnodig te zeggen dat de kinderen nog de meeste belangstelling hadden voor de transportkist waarin de poesjes bezorgd werden (nou ja, ze waren echt nog heel klein), en dat het verzorgen en vermaken van de nieuwkomertjes op Alice, hun moeder, neerkwam. Ze leek alles prima te hebben aangepakt. Ze had een groot aantal speeltjes aangeschaft, krabpalen en etensbakjes, en Daisy en Puff van een kattenbak met een huif erover in een discreet hoekje in de keuken voorzien. Het gezin had besloten om de katten binnen te houden omdat ze in een heel druk gedeelte van de stad woonden en vonden dat er in huis meer dan genoeg ruimte voor twee speelse en drukke katten was. Ze waren overeengekomen om de formele vertrekken tot verboden gebied te verklaren, maar de trappen alleen al vormden een enorm terrein voor pretmakerij en wilde stoeipartijen. De katjes waren heel ondernemend en nieuwsgierig en verkenden weldra het hele huis van onder tot boven terwijl het gezin lachte om het gedruis dat acht piepkleine voetjes bij het